

Образът на поп Андрей в поемата „Септември“ на Гео Милев

/интерпретативно съчинение/

Гео Милев е представител на експресионизма. За авангардното изкуство е характерно, че се търси съответствие между човека и вселената. Чрез експлозивен изказ са внушени радикални убеждения, а утопичният идеал противостои на съществуващата реалност. Макар и възникнала по конкретен повод-тревожните септемврийски събития от 1923 година, поемата „Септември“ го надхвърля и се насочва към общочовешките представи за бунта и погрома. Поетът създава един новаторски персонаж – образа на масата, която със своята мощна и взривяваща сила е призвана да разруши устоите на стария ред.

В поемата „Септември“ поп Андрей е единственият индивидуализиран герой със собствен глас и име. Той е църковен служител, но отхвърля каноничните догми и се отдава на идеята за разрушаване на стария ред и Пресътворяване на света в място на социална справедливост. Успоредно с индивидуализацията на образа на поп Андрей е налице и типизация. Той е част от бунтуващата се маса и представлява нейния гняв към старите авторитети. Лирическият герой въплъщава героичното начало на бунта и се бори за налагането на една нова вяра, свързана с творещата мощ на бунтуващият се човек.

Поемата се състои от дванадесет композиционни части. Следвайки логиката на новото експресионистично изкуство, Гео Милев вгражда в поетичната структура своето виждане за бунта, неговата драма и трагичен погром. Смыслопораждащата опозиция мрак-светлина следва развитието на лирическия разказ. „Нощта“ от началото на творбата символизира социалното робство, породено от експлоататорското унищожително отношение на властта към народа. Зад понятието отечество в конкретния случай се крие смисъла на тежкото страдание на онеправданите работници. От мрака обаче се ражда идеята за бунт срещу старите авторитети. Потиснатият народ достига до идеята за Пресътворяване на света в справедливо място, където властва единствено човекът.

В хода на лирическия разказ дневният цикъл е задвижен, докато утрото не настъпва. Идеята е узряла в умовете на хората. Всички въстават срещу социалните потисници и за миг подемот на начинанието завладява емоциите. Веднага след това следва погромът. Това е друга важна смислова опозиция в Гео-Милевата поема. Чрез образа на „слънчогледите“ поетът отразява неимоверното присъствие на погрома след начеването на подема:

С л ъ н ч о г л е д и т е п а д н а х а в п р а х .

Тежки са последствията от погрома. Масата разчита на собствените си сили. Вярата в Бога не съществува, устремът към социална справедливост е диктуван единствено от човешката воля и страдание. Понятието отечество е размито:

но – що е отечество?-

Тълпите се борят да разрушат стария свят. Затова и единственият индивидуално представен герой в поемата -поп Андрей, насочва последния си снаряд срещу Божия храм с вика: „Смърт на Сатаната!”

Монументалното изграждане на образа на поп Андрей се откроява на фона на погрома. В ужасната сцена на безизходица и страх народът отново се разединява: „Всеки/да си спасява/живота!”. Провал се всеобщата кауза. Бунтът вече не е на масата, а на самия човек. Сам е и поп Андрей сред червените знамена, но това преди всичко е екзистенциална самота, защото човекът винаги умира сам. Той е определен „като луд”, но тази лудост свидетелства за невероятната смелост на героя и за готовност да надмогне смъртта. Неслучайно са негови думите: „Що значи/смъртта на един?” Тази реплика се явява в свършена опозиция с анонимния вик: „Всеки/да си спасява/живота!” Това противоречие разкрива непреодоляната разединеност, символ на стария ред. Поп Андрей ще се бори докрай срещу този феномен. Той е готов да срина Божия храм, защото е озъзнал, че Бог не съществува. Има само човешка воля и вяра в светлото бъдеще. Христовият кръст на гърдите на попа не символизира религиозната вяра, а това, че божият служител персонифицира идеята за спасение и безсмъртие. Той прави саможертва в името на изтинските нравствени ценности.

Сблъсъкът между властниците и подвига на поп Андрей изключително много въздейства с ужасяващо натуралистичното, максимално автентичното и правдоподобно описание на смъртта му: „Да се обеси червения поп!”

Красотата на подвига се извисява над идеята за смъртта и тежкия погром. Силуетът на попа е „огромен”. Тази хипербола пряко отразява значимостта на неговото дело. Героят върви към възето „с поглед в балканите впит-/далеко/сякаш в грядущето...”, загледан е в бъдещето на България, което му дава сили да презре страха и смъртта.

Той до последно не се подчинява на авторитетите. Сам нахлува възето на врата си и надмогнал смъртта, „без да погледне небето” увисва на бесилото. Дори в смъртта образът му е величествен. Той доказва духовната сила, която притежава човекът. Неговата смърт затвърждава идеята, че трябва да бъде създаден нов свят, където самият човек да твори живота си.

Бунтът обединява хората в името на справедливостта, достигната е истината за творещата сила на народа. Поп Андрей е част от бунтуващата се маса. Той доказва значимостта на идеята за това, че авторитетите, които властват в света са остарели и народът има нужда от подмяна на ценностните ориентири. Смъртта на бунтуващите се не е край, а тя обезсмъртява техния идеал.

Кристияна Любенова XII^г клас